

dr hab. Urszula Smaza - Gralak, prof. ASP
Wydział Architektury Wnętrz i Wzornictwa
Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu
50-156 Wrocław, Plac Polski 3/4
e -mail: usg@asp.wroc.pl

Recenzja:

rozprawy mgr Andrzeja Fodera sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki projektowe, wszczętym przez Radę Wydziału Tkaniny i Ubioru Akademii Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego W Łodzi.

Zleceniodawca recenzji

Recenzja została sporządzona w oparciu o pismo z dnia 03.10.2016r. informujące, że w dniu 29.09.2016r. na posiedzeniu Rady Wydziału Tkaniny i Ubioru Akademii Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi, zostałam w głosowaniu tajnym, powołana do pełnienia funkcji recenzenta w przewodzie doktorskim w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuki projektowe mgr Andrzeja Fodera.

Dostarczona dokumentacja

W związku z przydzieloną funkcją otrzymałam następujące materiały:

- tom pracy doktorskiej, zatytułowany:
„Transformacja klasycznych form ubioru we współczesnej modzie męskiej. Rola nowej generacji tkanin i technologii jako narzędzi wspomagających kreowanie wizerunku współczesnego mężczyzny”, opracowanej pod kierunkiem dr hab. Doroty Sak, prof. ASP, 244 str.;
- tom, składający się z czterech wyodrębnionych części, zawierający zgodnie z zamieszczonym spisem treści:
- wymaganą proceduralnie dokumentację formalną, str. 1 - 25, w tym:
- wniosek do Rady Wydziału Tkaniny i Ubioru Akademii Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi;
- wniosek do Rady Wydziału Tkaniny i Ubioru Akademii Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi, wyrażenie możliwości oraz uzasadnienie wniosku;
- kwestionariusz osobowy;
- życiorys;
- poświadczenia dyplomu ASP i dowodu osobistego;

- koncepcję pracy doktorskiej;
 - listy referencyjne;
 - świadectwa pracy;
 - Część I - Doświadczenia zawodowe projektanta ubioru, str. 26 - 94;
 - Część II - Doświadczenia dydaktyczne, str. 95 - 132;
 - Część III - Publikacje, wyróżnienia, str. 133 - 183;
- oraz zapis opracowania teoretycznego - pracy doktorskiej w formie elektronicznej (płyta CD), które stanowiły podstawę do sporządzenia recenzji w przewodzie.

Informacje o Doktorancie

Andrzej Foder jest łodzianinem. Po zakończeniu kształcenia na poziomach - podstawowym i średnim, rozpoczyna w 1983 roku studia na Wydziale Włókienniczym Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Łodzi, obecnej Akademii Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego. W roku 1989, z wynikiem bardzo dobrym, uzyskuje dyplom magistra sztuki w zakresie Projektowania Ubioru, zrealizowany pod kierunkiem doc. Jana Fiksteina oraz dyplom z malarstwa, które ukończył w pracowni prof. Andrzeja Szonerta.

Zaraz po ukończeniu studiów próbuje swoich sił uprawiając malarstwo. Efektem tej incydentalnej działalności, była indywidualna wystawa prac, zorganizowana w 1990 roku, w warszawskiej Galerii Arka. W tym samym czasie, krótko pracuje jako nauczyciel wychowania plastycznego i historii sztuki w Zespole Szkół Chemicznych w Łodzi i w lipcu 1990 roku, wyjeżdża do Anglii.

Ścieżka zawodowej kariery Andrzeja Fodera - projektanta, rozpoczyna się „na dobre”, od roku 1991 i przez 25 lat trwa, nieprzerwanie, do dzisiaj.

Po powrocie z Londynu, Foder trafia na korzystny moment uwolnienia gospodarki rynkowej, który spowodował zmianę barwy otoczenia. Zapaliło się wówczas zielone światło dla przedsiębiorczości i wypełniająca przestrzeń, szara rzeczywistość systemu, niespodziewanie nabrała przyspieszenia w stronę rozwoju wszelkich inicjatyw, które miały istotny wpływ na kształt rodzącej się demokracji.

W tym czasie, sprzyjającym rozwojowi gospodarczemu kraju, Andrzej Foder zostaje zatrudniony w wiodącej wówczas na polskim rynku firmie, Próchnik S.A.. Przez cztery lata, młody, niedoświadczony projektant ubioru nabiera rozpędu, opracowując w pokaźnych ilościach sezonowe kolekcje wzorcowe i sprzedażowe, kolekcje targowe, dobiera tkaniny i dodatki, tworzy stylizacje i współorganizuje sesje zdjęciowe, kreując tym samym wizerunek firmy. Dobre notowania, które wypracowuje, przekładają się na wymierne korzyści ekonomiczne dla firmy oraz finansowe, w postaci nagród dla Autora marynarek, męskich trenczy bawełnianych i płaszczy z kolorowego flauszu.

Ten udany start w nową rzeczywistość, w niemal naturalny sposób, otwiera kolejne drzwi dla nowych doświadczeń zawodowych. W kwestionariuszu osobowym Doktoranta widnieje szereg, różnej długości okresów zatrudnienia u kilku pracodawców, lecz łączy je wspólny mianownik - stanowisko projektanta ubioru. W zestawieniu chronologicznym okresów zatrudnienia - Historia Pracy, nieznaczne rozróżnienie dotyczy zajmowanych stanowisk: projektant odzieży, projektant ubioru, projektant odzieży męskiej, co z pewnością wynikało z zakresu wykonywanych czynności.

Zawarty w innym dokumencie przebieg zatrudnienia obejmuje lata 1994 - 2005, tj. czasu, od kiedy Doktorant zaczyna prowadzić jednoosobową działalność gospodarczą, którą kontynuuje do chwili obecnej.

W latach 1991 - 2000 projektuje dla firm: Kama i Kama International Leonard Praśniewski Group, PP Moda Polska, Moda Club, Aryton, Pabia Fashion, PPHU Beata, PPH TOK, PILICA S.A., z siedzibami w różnych miejscach na terenie kraju, niejednokrotnie, zorientowanych wówczas wyłącznie na przeszycia lub produkcję dla zachodnich marek.

Powstają wtedy niezliczone ilości projektów ubiorów, składających się na kolekcje damskich i męskich okryć, szytych z różnych rodzajów tkanin i przeznaczonych na głodny dobrego smaku, polski rynek mody.

Za ciekawy, uważa okres kilkuletniej współpracy z prywatną firmą "Dom Mody Godlewska" w Poznaniu, kiedy zajmuje się modelowym opracowaniem sylwetek złożonych z elementów damskiej garderoby utrzymanych w stylu klasycznej elegancji i wykonanych z wysokiej jakości tkanin.

Dobrze wspomina dziesięcioletni letni okres współpracy z PK MODESTA, w którym priorytetem była polityka jakości przy jednoczesnym wychodzeniu naprzeciw oczekiwaniom indywidualnego klienta.

W latach 1993 - 2000 kolekcje Fodera opracowywane dla Próchnika S.A., Kama i Kama International oraz Pilica S.A. są wielokrotnie prezentowane podczas Międzynarodowych Targów Poznańskich, nobilitującym i opiniotwórczym wówczas miejscu, stwarzającym producentom i przedsiębiorstwom realne szanse zawierania kontraktów i pozyskiwanie europejskich kontrahentów.

Do roku 2000 w innych miastach Europy są prezentowane: kolekcja jesień - zima 92/93 dla Próchnika S.A. oraz kolekcja jesień - zima 96/97 dla Domu Mody Godlewska - targi konfekcji Pret - a - Porte w Paryżu; kolekcja ubiorów damskich dla Kama, Kama International - targi w Mińsku na Białorusi' 94; kolekcja całorocznej odzieży męskiej dla PILICA S.A. - Międzynarodowe Targi Mody w Moskwie'2000.

Ten rozdział w życiu zawodowym Andrzeja Fodera, poruszającego się z dużą konsekwencją po niełatwym obszarze, stabilizującego się powoli krajowego rynku odzieżowego, jest zintensyfikowany częstymi podróżami służbowymi. Dotychczasowe obowiązki zostają rozszerzone o wyjazdy na imprezy targowe do Paryża i Lyonu, ośrodków wielkiej mody o światowej renomie.

W niecodziennych okolicznościach obchodów Dni Polskich w Brukseli, w obecności polskiej Prezydentowej i belgijskiej arystokracji, Andrzej Foder, w przestrzeniach Hotelu Conrad prezentuje opracowaną dla PK MODESTA, kolekcję ekskluzywnych, wieczorowych sukien dla kobiet wymagających. Wydarzenie o podobnym charakterze ma miejsce w Wielkim Księstwie Luxemburg, lecz tam podziwiane są, opracowane dla tej samej firmy, propozycje z kolekcji wiosna - lato 2000.

Na swoim koncie ma także przygotowanie kolekcji ubiorów dla Miss Polski ' 97, Agnieszki Zielińskiej, prezentowanych podczas wyborów Miss World w Delhi oraz projektowanie kolekcji na zlecenie innego pracodawcy, przeznaczonych na rynek wschodni.

Stanowisko projektanta i głównego projektanta, które pełni, stawia przed Andrzejem Foderem wciąż nowe wyzwania w postaci doboru asortymentu uzupełniającego kolekcje firmowe, wyboru tkanin i dodatków do kolekcji, prezentacji kolekcji swojego autorstwa i, co najistotniejsze, sygnalizowania obecności polskich marek na europejskim rynku.

Lata 1991 - 2000 były poligonem doświadczalnym w zdobywaniu i rozwijaniu umiejętności, doskonaleniu warsztatu projektanta, zdobywaniu fachowej wiedzy, nawiązywaniu kontaktów i rozszerzaniu kompetencji. Bagaż zawodowych doświadczeń, świadomość absolwenta uczelni artystycznej i wielbiciela twórczości Warhola, Lichtensteina i Hockney'a oraz wyostrome spojrzenie sfokusowane na stylistyczne trendy Europy Zachodniej determinują umysł Fodera, który nieustannie pozostaje w procesie kreatywnego myślenia.

Już w roku 2000, kiedy rozpoczyna pracę w Zakładach Wólczanka S.A., na polskim rynku pojawia się pierwsza luksusowa koszula, produkt o handlowej nazwie *Lambert*. Zaproponowane wzornictwo uruchamia wyobraźnię producenta i klienta, a Andrzej Foder zostaje specjalistą i koordynatorem

wszystkich „programów koszulowych” Wólczanki S.A. i wkrótce autorem kilku innych modeli o charakterystycznie brzmiących, angielskich nazwach: *Gentelman, Richman, Weekend, BCC, Party*.

W dwa lata później projektuje koszulę o nazwie *Awangard*, której dodaje przymiotnik designerska, a następnie kolejną - *Lettfield*, o bardziej swobodnym stylu oraz od około 150 do 200 innych propozycji koszul męskich na każdy sezon. Koszule były produkowane z tkanin najwyższej jakości, wyprodukowanych we Włoszech, Austrii i Czechach, które projektant dobierał osobiście podczas branżowych targów Premiere Vision w Paryżu, konfekcjonowane w atrakcyjnych wizualnie opakowaniach, koszule miały swoich hipotetycznych odbiorców i ustalone parytety cenowe. Współpracując z Wólczanką, Andrzej Foder pełnił również rolę doradcy i kreował wizerunek postaci ze świata polityki i biznesu.

Od dziewięciu lat, pełniąc stanowisko głównego projektanta, koordynatora i stylisty pracuje w firmie PAWO, w Pabianicach. Poza „rutynowymi” obowiązkami, kontynuuje wyjazdy na europejskie i światowe targi, prowadzi szkolenia dla menedżerów, redaguje artykuły i zajmuje się kreowaniem wizerunku firmy oraz marketingiem.

Od roku 2007 bogaty w wydarzenia, ludzi i miejsca, scenariusz życia zawodowego Doktoranta uzyskuje jeszcze inny, równie ciekawy wolumen, co w treści życiorysu zostało ujęte w słowach: *„Kierowany misją i potrzebą podzielenia się wiedzą, jaką nabyłem przez lata pracy jako projektant przemysłowy, skontaktowałem się z Międzynarodową Szkołą Kostiumografii i Projektowania w Warszawie [...] i otrzymałem propozycję poprowadzenia własnych wykładów i opracowania programu dla edukacji wstępu do projektowania ubioru męskiego, a także objęcia w szkole stanowiska dyrektora”*.

Misja edukacyjna, którą Andrzej Foder - Dyrektor z powodzeniem wypełnia, przynosi wymierne efekty w postaci zauważalnego i znaczącego „...rozwoju szkoły i sukcesów jej uczniów”.

Dokumentacja formalna zawiera również pisma kilku firm, rekomendujące osobę Andrzeja Fodera jako uznanego projektanta i eksperta w dziedzinie ubioru oraz autora artykułów dla ilustrowanych magazynów modowych. W roku 2012, podczas dwudziestej, jubileuszowej edycji Międzynarodowego Konkursu dla Projektantów Ubioru, Doktorant zdobył wyróżnienie - Złota Nitka, przyznawane przez Międzynarodowe Targi Łódzkie, a w roku 2008 został uznany za jednego z czterech Projektantów dekady 1998 - 2008. W roku 2011 Fashion Magazine umieścił Jego nazwisko na liście 50 osób, mających największy wpływ na modę w Polsce. Jest członkiem Rady Programowej Designer Avenue, Fashion Philosophy podczas Fashion Week Poland a także, od wielu lat, jurorem w konkursach: Złota Nitka, Fashion Designer Awards i Dekoral Fashion.

Ocena dorobku projektowego i dydaktycznego

Doświadczenia zawodowe Andrzeja Fodera obejmują lata 1991 - 2014. Efekty dwudziestotrzyletniej pracy zostały zaprezentowane w formie autorskiego portfolio na 68 stronach w części I, II tomu opracowania. Subiektywnie dobrane przykłady, reprezentatywne dla poszczególnych kolekcji nie budzą żadnych wątpliwości i są odzwierciedleniem potencjału intelektualnego i rozległego spectrum możliwości Doktoranta - projektanta ubioru dla polskiego przemysłu. Dokumentacja fotograficzna zrealizowanych projektów jest poparta informacjami uzupełniającymi, dotyczącymi zakresu czynności wykonywanych dla poszczególnych pracodawców i wskazuje na ustawiczny rozwój zawodowy Doktoranta. Zaprezentowane w opracowaniu propozycje są dedykowane głównie płci męskiej, choć uwagę projektanta, zwróciła również, spragniona modowych nowości, populacja kobiet.

Andrzej Foder projektuje zróżnicowany asortyment męskich ubiorów na różne okazje i z przeznaczeniem dla użytkownika o wciąż zmieniających się oczekiwaniach. Są to męskie płaszcze i trencze, prochowce i kurtki, marynarki i garnitury, spodnie i szorty oraz koszule. Można uznać, że rynkowy sukces Andrzeja Fodera i Wólczanki S.A. sprawił, iż Doktorant wyspecjalizował się w projektowaniu koszul. Świadczą o tym zastosowane w tej części męskiej garderoby rozwiązania, typu: detal kołnierzyka, długość rękawa, wykończenie mankietu, taliowanie lub nie, barwa i deseń tkaniny. Kolekcje męskich ubiorów, wyróżnia projektowanie oparte na klasycie i podporządkowane kanonom mody, charakteryzujące się nienaganną stylistyką, wyważonymi proporcjami, wyciszoną gamą barwy tkanin i dbałością o detal. W niektórych kolekcjach adresowanych dla mężczyzn, projektant pozwala wybrzmieć kolorom lnianych szortów i letnich marynarek.

W przypadku kolekcji opracowywanych w latach 1994 - 2001, na potrzeby kilku innych producentów lecz przeznaczonych dla kobiet, zauważalna jest duża rozpiętość stylistyczna. Andrzej Foder eksploruje nowe obszary i poruszając się z dużym rozmachem proponuje swobodne rozwiązania w casualowym stylu, ubrania „do noszenia” w stylu pret - a - porter oraz te, określane jako haute couture, projektowane na zamówienie dla konkretnego odbiorcy. Zaprezentowany materiał archiwalny ujawnia kreatywność Doktoranta, Jego wrażliwość na potrzeby użytkownika i znakomitą orientację w sytuacji rynkowej. Trudno tu o ocenę. Wszystkie prezentowane kolekcje już o wiele wcześniej, uzyskały przychylną opinię polskiej klienteli. Współpraca z firmami zajmującymi się produkcją damskich i męskich ubiorów, wielokrotne prezentowanie kolekcji na licznych targach, kreowanie wizerunku kobiety i mężczyzny, znajomość europejskich trendów i z pewnością, permanentne uleganie kompromisom, należy uznać za walory i zaliczyć w poczet wielu innych, niekwestionowanych sukcesów Doktoranta.

Część II tomu II opracowania przewodowego dotyczy działalności dydaktycznej realizowanej w Międzynarodowej Szkole Kostiumografii i Projektowania Ubioru w Warszawie. Od roku 2007 do chwili obecnej Andrzej Foder prowadzi zajęcia z przedmiotu Projektowanie Ubioru Męskiego i pełni odpowiedzialną funkcję dyrektora szkoły. W ramach obowiązków zajmuje się przygotowaniem i nadzorowaniem systemu kształcenia, doбором wykładowców, organizacją seminariów i wykładów gościnnych, rozszerzaniem kontaktów i pozyskiwaniem partnerów medialnych, współpracą przy projektach zewnętrznych, urządzaniem cyklicznych, odbywających się w różnych miejscach stolicy, Uroczystych Pokazów Dyplomowych MSKPU, promujących osiągnięcia młodych projektantów na krajowej arenie modowej. Uczniom umożliwia wyjazdy szkoleniowe na międzynarodowe targi Premiere Vision do Paryża i Pitti Uomo do Florencji. W latach 2008 - 2014 wypromował ponad czterdziestu dyplomantów. Zaprezentowane przykłady uczniowskich dokonań z zakresu projektowania ubioru świadczą o właściwym kierunku kształcenia przyszłych kreatorów mody, co potwierdzają udokumentowane fotograficznie prace absolwentów z lat 2010 - 2014 oraz informacje o uzyskanych przez nich nagrodach i wyróżnieniach w prestiżowych konkursach. Potwierdzeniem tych osiągnięć są również zamieszczone w opracowaniu artykuły prasowe, torujące adeptom modowej przygody drogę do niełatwego rynku pracy.

W części III, II tomu opracowania Andrzej Foder zgromadził bogaty zbiór artykułów swojego autorstwa, które zredagował w latach 1993 - 2012, najpierw dla Dziennika Łódzkiego, a następnie magazynów: Moda Forum, Moda Męska i Rynek Mody. Z powodzeniem czyni to nadal. Artykuły zawierają wątek autobiograficzny oraz sugestie, porady, bieżące informacje ze świata mody i retrospektywne ciekawostki. W jednym z wywiadów Doktorant wyjaśnia:

„Najprościej rzecz ujmując, projektant mody to osoba kreatywna, wytyczająca trendy. Jego pomysły stanowią wzorzec dla projektantów ubrań, którzy tworzą rzeczy do noszenia na co dzień.

Ubrania muszą być przede wszystkim funkcjonalne, a dopiero w dalszej kolejności atrakcyjne wizualnie. Właśnie połączenie funkcjonalności z obowiązującymi w danym sezonie trendami, to zadanie projektanta ubrań”.

Praca doktorska

„Transformacja klasycznych form ubioru we współczesnej modzie męskiej. Rola nowej generacji tkanin i technologii jako narzędzi wspomagających kreowanie wizerunku współczesnego mężczyzny”, opracowana pod kierunkiem dr hab. Doroty Sak, prof. ASP.

Rozprawa doktorska w przyjętym przez Autora obszarze opracowania naukowego, zgodnie z zamieszczonym spisem treści, zawiera wyodrębnione kolejno rozdziały, zatytułowane adekwatnie do zawartości i rozwinięte redakcyjnie w nie budzący wątpliwości, przejrzysty i klarowny sposób, co składa się na spójną merytorycznie całość wypowiedzi.

Dysertacja składa się z lapidarnego wstępu i sześciu rozdziałów, przy czym rozdział pierwszy, wypełniają dwa podrozdziały, natomiast rozdział szósty ma charakter konkluzji, ujętej w formie podsumowania i wniosków. Opracowanie zostało uzupełnione o załącznik - ankietę ilustrującą przebieg dociekań podczas procesu badawczego (portal Suervy Monkey), bibliografię, zestawienie źródeł informacji pozyskiwanych drogą elektroniczną, spis zamieszczonych ilustracji z podaniem stron www oraz oświadczenie Autora pracy.

Praca teoretyczna liczy 244 strony, na których z poprawnym wizualnie, graficznie - typograficznym wyczuciem zamieszczone zostały liczne, subiektywnie i sugestywnie dobrane fotografie, przekrojowo obrazujące ewolucję zmian w modzie i projektowaniu ubioru, a także piktogramy i print screen'y w formie etykiet, informujące o produkcie oraz tabele z ankietyzacji.

Wstęp

Literatura tematu wskazuje, że moda, traktowana w kategoriach medium informacyjnego była i jest jednym z najsilniejszych czynników kulturotwórczych w historii ludzkości. Już we wstępie, który zwyczajowo jest traktowany jako swoiste streszczenie, Andrzej Foder, przedstawiając główne zagadnienia problemowe, które będą przedmiotem dysertacji, odwołuje się do historii mody męskiej oraz swoich, wieloletnich doświadczeń projektanta ubioru i wyraża intencje:

„Moim życzeniem byłoby wypracowanie takiej postawy u standardowych, polskich mężczyzn, by temat własnego ubioru traktowali na równi z miłością do własnych samochodów, z których są dumni i którymi lubią się popisywać”.

Rozdział 1 - Zarys historii powstania męskiego ubioru klasycznego

1.1 Historia męskiego ubioru klasycznego w XVII - XIX wieku

1.2 Klasyczny ubiór męski w XX wieku, wpływ na ubiór niektórych subkultur tworzących się po 1945 roku

Rodowodu ubioru można poszukiwać jeszcze w jaskiniach, kiedy ludzie okrywali swoje ciało liśćmi i zwierzęcymi skórąmi, chroniąc się przed zimnem, w kolejnych wiekach, powodowani wstydem, wierzeniami i religią. Ekspansje terytorialne, wymiana towarowa, powstawanie manufaktur, odkrycia geograficzne, rozwój szlaków handlowych, rewolucja przemysłowa i postęp techniczny, nowe style i

kierunki w sztuce, dwie wojny światowe, równouprawnienie kobiet, swoboda seksualna, dynamika rozwoju środków masowego przekazu, nowe technologie, cyfryzacja, blogi i portale społecznościowe, oto tylko niektóre z czynników, które znacząco wpłynęły na obraz mody kształtowanej od stuleci po dzień dzisiejszy. W treści czytamy:

„Historia uniwersalnego i ponadczasowego ubioru formalnego, jakim jest garnitur z kamizelką, koszulą i krawatem, wywodzi się wprost z europejskiego ubioru dworskiego, szczególnie z francuskiego, a w okresie późniejszym na przełomie XIX i XX wieku, także z angielskiego ubioru wojskowego. Ubiór męski, jaki znamy obecnie i jakiego formy są powszechnie przyjęte, na wszystkich kontynentach i we wszystkich kulturach, pełni od ponad stu lat funkcję uniwersalnego dress code”.

Zasadniczy wątek problemowy dysertacji stanowi historia męskiego stroju, jego transpozycji i modyfikacji od XVII do XIX wieku oraz w XX wieku, szczególnie po roku 1945. Andrzej Foder zręcznie zongluje chronologią historycznych wydarzeń i ze znuwaniem charakteryzuje postępujące zmiany w modzie, traktowanej w kategoriach kodu oraz jego znaczenia w komunikacji społecznej.

Omawiane trendy, style i tendencje są konsekwencją postępujących przeobrażeń cywilizacyjnych, przez stulecia uwarunkowanych przez religię, politykę, kulturę, przemiany ekonomiczno - gospodarcze i zmiany norm obyczajowych oraz niezależne od wymienionych, warunki klimatyczne.

Metamorfoza ubioru ma silne powiązania ze zmianą postrzegania świata, wykształceniem ideału piękna, humanizacją życia a co za tym idzie, stawianiem jednostki ludzkiej na pierwszym miejscu, co następowało wraz z rozwojem świadomości społeczeństw.

Klamrą spinającą przemyślenia jest aspekt mody, jako informacyjnego medium, którego zadaniem jest komunikowanie o statusie w społecznej hierarchii, identyfikowanie przynależności kulturowej, orientacji seksualnej, określonej pozycji lub pełnionej funkcji, sposobem manifestowania odrębności i wyrażenia „własnego ja”.

Wypowiedź ma charakter eseju i jest skierowana w stronę charakterystyki i opisu zmian w stylu życia społeczeństw, chwilowych upodobań danego zbiorowiska ludzkiego, tworzących się subkultur determinujących postawy mentalne, wpływu mediów oraz zasięgu oddziaływania zjawiska mody.

Jak ogólnie wiadomo, przedmiotem mody może być niemal wszystko - ubiór, taniec, muzyka, obyczaje, kino, literatura i sztuka. Biorąc pod uwagę złożoność omawianej problematyki Autor nie wpada w teoretyczną pułapkę, wabiony nieustającymi poszukiwaniami i dokonaniem krawców, stylistów, projektantów i kreatorów mody, lecz z dużą dozą powściągliwości odnajduje w literaturze tematu te postaci i wątki, które pozwoliły na dogłębne przeprowadzenie procesu analizy i wyciągnięcie konstruktywnych wniosków na temat wyglądu i wizerunku współczesnego mężczyzny.

Rozdział 2 - Artystyczne i praktyczne znaczenie innowacyjnych technologii stosowanych w ubiorze i modzie

Jak wynika z treści rozdziału, moda, podobnie, jak inne zjawiska w sztuce zatoczyła swoisty krąg. Człowiek jaskiniowy, zaczynał od zszywania ubrań ze skór przy pomocy kości, dziś w wyniku postępu i technologicznego przyspieszenia, o charakterze mody decyduje często również kość, w tym wypadku elektroniczna, w postaci drukarek 3d, wplatania do tekstyliów światłowodów, UV mappingu, kreacji interaktywnych oraz tych, które są tworzone przy użyciu laserów.

Należy podkreślić, zaangażowanie Doktoranta w zebranie istotnych, mających kluczowe znaczenie dla całości opracowania materiałów, przekonująco zaprezentowanych i opisanych.

Andrzej Foder oswaja z określeniami funkcjonującymi w obiegu społecznym, zarówno wtedy, kiedy opisuje futurystyczne wizje projektantów, ale także wówczas, kiedy omawia rodzaje tkanin,

inteligentne tekstylia tworzone z nowoczesnych włókien lub biomateriały oraz inne udoskonalenia i najnowsze technologie w tym nanotechnologie bądź wyjaśnia terminologię dotyczącą innowacyjnych metod wytwarzania i produkcji odzieży o różnej funkcji i przeznaczeniu.

Wszystkie omawiane w tym rozdziale zagadnienia i sposób ich artykułowania świadczą o dużej wiedzy, kompetencji i świadomości Autora w odniesieniu do omawianego zakresu problemowego, biorąc pod uwagę fakt, globalnego zasięgu przepływu informacji, zjawisko wysypu nowych technik i technologii, nieprzewidywalność innowacyjnych rozwiązań oraz stosowanych metod i sposobów ich wykorzystania. Mogą one być artystyczno - estetyzujące, rozbudzające wyobraźnię i wybiegające w przyszłość - z jednej strony, z drugiej - respektujące realia codzienności i pozostające w służbie człowieka, co Autor szczególnie docenia:

„Moda, dzięki nowoczesnym technologiom jest pełnoprawnym i poważnym partnerem w rewolucyjnych działaniach na rzecz zwiększenia komfortu codziennego życia, wykorzystania technologii do ochrony zdrowia, podniesienia wydajności w pracy oraz do kształtowania nowego myślenia o ubiorze”.

Zauważalny akcent narracyjny został położony na podkreślenie wpływów i dokonań wyróżniających się osobowości w skali mody europejskiej i światowej.

Ta część opracowania została poparta opisem rozwiązań i ilustracjami oryginalnych poszukiwań Husseina Chalayan'a, egzotyką propozycji projektowych Japończyka Isseya Miyake, innowacyjnymi technologicznie propozycjami z kolekcji Dunki, Iris van Harpen, po futurystyczne propozycje obuwnicze Zahy Hadid i wizjonerskie, holograficzne „obrazy do noszenia” Aleksandra McQueen'a.

W esencjonalnej narracji o dużym ładunku emocjonalnym Andrzej Foder w przekonujący sposób interpretuje fenomen mody oraz zjawiska okołomodowe, co świadczy nie tylko o profesjonalizmie Doktoranta, ale także o świadomości reklamowej indoktrynacji społeczeństw doby konsumpcjonizmu, unifikacji i pojęciowego zamętu.

Rozdział 3 - Analiza procesu badawczego w oparciu o wyniki ankiet przeprowadzonych na różnych, męskich grupach docelowych

Ten rozdział rozprawy doktorskiej zawiera opis rezultatów 622 anonimowych ankiet, przeprowadzonych na różnych, męskich grupach docelowych portalu Suervy Monkey. Ankietyzacja, była istotnym elementem procesu projektowego i służyła nie tylko pozyskaniu informacji, lecz umożliwiła stworzenie bazy danych niezbędnej do sformułowania wniosków. Przyjęta metoda umożliwiła Autorowi zaprogramowanie toku dalszej pracy badawczej oraz studyjne opracowanie części praktycznej.

Charakterystyczny komentarz Autora, odnoszący się do wypowiedzi respondentów, został wzbogacony o psychologiczno - socjologiczny aspekt natury człowieka, a wizualno - graficzny zapis, ilustrujący odpowiedzi respondentów, wypełnił wykresami 47 stron załącznika do rozprawy.

Naturalną konsekwencją każdego procesu rozwoju jest doświadczanie, uzyskiwanie określonych wyników badań różnej natury i ich weryfikowanie. Odpowiedzi respondentów, konfrontacja wypowiedzi ankietowanych z własnymi przemyśleniami na temat europejskich i światowych stylizacji zaobserwowanych podczas targów mody męskiej - Pitti Uomo we Florencji w połączeniu z subiektywną oceną jakości mody polskiej i analizą dorobku wybranych nazwisk, polskich projektantów aspirujących do miana kreatorów mody oraz zdobyta wiedza i praca projektanta z dwudziestopięcioletnią praktyką w przemyśle odzieżowym pozwoliły Doktorantowi stworzyć własną ideę i koncepcję wzornictwa ubioru.

Rozdział 4 - Przegląd polskich i zagranicznych stylizacji męskich, obrazujących kondycję współczesnego ubioru męskiego

W swoistej galerii fotografii Andrzej Foder prezentuje, z jednej strony męskie stylizacje z polskich ulic, stylizacje dedykowane mężczyznom podczas wydarzenia Fashion Week Poland, stylizacje autorstwa Kamila Brzozowskiego, Adriana Kamila Grajcara oraz Rafała Maślaka, a z drugiej stylizacje z targów mody męskiej Pitti Uomo we Florencji, modne stylizacje z ulic Londynu, Paryża i Nowego Jorku, te ostatnie zarejestrowane podczas Paris Fashion Week i New York Fashion Week.

Ta celowa konfrontacja lub działanie z premedytacją wyraźnie unaocznia różnice w estetyce i jakości wizualnej odzieży męskiej. Doktorant trafnie, wręcz dosadnie charakteryzuje zaobserwowane kontrasty, podkreślając przywiązanie mężczyzn z Europy Zachodniej do efektownych, pielęgnowanych przez wieki, stylizacji. Zacytowane przykłady obrazują upodobania Włochów do koloru i prowokacyjnej elegancji, zdystansowane wyrafinowanie Anglików, kulturowy, nawiązujący do subkultur, kolażowy styl Amerykanów.

W słusznej opinii Doktoranta, ubiór polskiego mężczyzny pozostawia wciąż jeszcze wiele do życzenia i pomimo, że stylizacje wpisują się w ogólnoeuropejskie trendy, to na ogół mają charakter pretensjonalny i nieco prowincjonalny, zazwyczaj „no name”, bo brak w nich wyobraźni i zindywidualizowania stylu. Swoje refleksje konstatuje słowami: *„W zasadzie porównanie stylizacji polskich i włoskich mężczyzn nie ma sensu, bo dzieli ich odmienna tradycja i filozofia życiowa”*.

Rozdział 5 - Opis kolekcji własnej, zaprojektowanej w oparciu o pozyskaną wiedzę projektanta Ubioru

Na zaprezentowanych przykładach widać wyraźnie, że Doktorant znakomicie obserwuje i wsłuchuje się w rzeczywistość, szybko reaguje, sprawnie działa i nie boi się ryzyka. Ma szacunek dla przeszłości, tradycji ubioru, wypracowanych wzorców, kanonów i ikon mody. Swoje koncepcje opiera na klasyce wypracowanej przez stulecia oraz osobliwej elegancji, akceptowanej przez współczesność. Ma świadomość przemijania czasu i znakomitą orientację w nowych narzędziach i dostępnych środkach technologiczno - materiałowych. W propozycjach z autorskiej kolekcji łączy elementy ubioru w kompozycje o nieco zmodyfikowanych proporcjach, wyszukanej barwie, zaskakującym detalu i odważnym charakterze cięć oraz specyficznej fakturze tkanin. Relatywizm tych elementów w połączeniu z eksperymentem twórczym sprawia, że uzyskuje inne niż dotychczas, bardziej poszukane i wyszukane rozwiązania.

Pomimo wielu czynników decydujących o ostatecznym rezultacie pracy badawczej i jej studyjnym efekcie, zaprojektowana autorska kolekcja jest odzwierciedleniem przestrzeni mentalno - emocjonalnej Andrzeja Fodera i jego osobowościowego kodu.

Czuję się wyróżniona faktem recenzowania rozprawy doktorskiej i oceną zawodowych dokonań Andrzeja Fodera, ponieważ od lat 70. tych XX wieku byłam uczestnikiem przeobrażeń mentalnych a obecnie jestem świadkiem tworzenia nowej formacji cywilizacyjno - kulturowej, stąd zasadniczy wątek problemowy jest mi bardzo bliski.

Autorska kolekcja została stworzona w oparciu o pozyskaną wiedzę projektanta ubioru męskiego i zaprezentowana w wizualizacjach sylwetek od nr 1 do nr 17.

Rozdział 6 - Podsumowanie i wnioski

„Jako projektant pracujący od 1991 roku przy tworzeniu męskich kolekcji, mogę stwierdzić, iż fala akceptacji dla eksperymentów, lub dla śmiałych trendów w męskiej modzie, przebiega sinusoidalnie i jest uzależniona od wygenerowanych potrzeb i zewnętrznych warunków polityczno - socjologicznych”, konkluduje Andrzej Foder.

W oparciu o rozpatrywane w dysertacji zagadnienia dotyczące stylizacji i wyglądu polskich mężczyzn, stylizacji mężczyzn z Europy Zachodniej, własnych doświadczeń projektanta ubioru, stosowania innowacyjnych technologii w ubiorze oraz oparte na odpowiedziach respondentów wyniki procesu badawczego, Doktorant stwierdza: *„... przyszłość ubioru męskiego, klasycznego rysuje się w optymistycznej perspektywie”.*

Chciałabym podzielać umiarkowany optymizm Andrzeja Fodera, który może wynikać z progresu zmian społeczno - gospodarczych i kontekstu polityczno - obyczajowego, lecz, jak ogólnie wiadomo, wyrażanie siebie i własnego stylu np. poprzez ubiór, wymaga od użytkownika, odbiorcy, klienta ustawicznego kształtowania samoświadomości. Czynniki, które determinują ów proces przepoczwarczenia filozofii myślenia, są: permanentna edukacja oraz duża wrażliwość i jeszcze większa tolerancja.

Istotną rolę w budowaniu wizerunku odgrywają również inne, nie mniej istotne elementy, takie, jak: mowa ciała, umiejętności interpersonalne, budowanie relacji z innymi ludźmi oraz zasady określane jako *savoir vivre*, i to w treści rozprawy zostało zauważone i odpowiednio spuentowane. Formułując wnioski Doktorant stwierdza: *„Mężczyzna powinien wyglądać atrakcyjnie, swobodnie i nowoczesnie, a ubiór musi być tej idei podporządkowany”.*

O stanie świadomości Autora świadczy tok rozumowania i sposób wyjaśniania omawianych zagadnień problemowych. W oryginalny i ujmująco zdystansowany sposób opowiada się za kwestiami i rozwiązaniami, które prezentuje, proponuje, analizuje bądź rozważa, akcentując ich walory, lub też, argumentując wady.

Język wypowiedzi, służący artykułowaniu myśli i autorski ton komentarza, charakterystyczny dla środowiska związanego z branżą modową, swobodny, a nawet z odrobiną nonszalancji we fragmentach, zachęca do wnikliwego zapoznania się z treścią autorskiej wypowiedzi, o imponującej objętości, której wartością dodaną jest jej edukacyjne przesłanie.

Dodatkowym walorem rozprawy jest logiczna struktura powiązań wątków problemowych omawianych zagadnień i prezentowanych przykładów, w odniesieniu do części projektowej.

Poprawna i dobrze skonfigurowana dokumentacja źródłowa świadczy o właściwym, charakterystycznym dla prac naukowych podejściu do problematyki.

Konkluzja

Znany aforyzm Miesa van der Rohe: „Mniej znaczy więcej”, Autor kilkakrotnie przywołuje pomiędzy wierszami tekstu. Te słowa, jednego z prekursorów minimalizmu w architekturze, od zawsze znajdują odzwierciedlenie w wielu dziedzinach sztuki i dyscyplinach projektowych. W przypadku Andrzeja Fodera uplasowały się w nieobojętnym dla przebiegu całego procesu myślowego, miejscu.

Wysoko oceniam wartość rozprawy zatytułowanej: **„Transformacja klasycznych form ubioru we współczesnej modzie męskiej. Rola nowej generacji tkanin i technologii jako narzędzi wspomagających kreowanie wizerunku współczesnego mężczyzny”**, opracowanej pod kierunkiem dr hab. Doroty Sak, prof. ASP. Opracowanie teoretyczne w powiązaniu z dziełem projektowym, jakie stanowi kolekcja własna, zaprojektowana w oparciu o pozyskaną wiedzę projektanta ubioru tworzy oryginalną i kompatybilną całość opartą na myśleniu holistycznym, humanistycznym i innowacyjnym.

Wypowiedź dotyka zagadnień szczególnie istotnych w dobie cyfryzacji, zachodzących globalnie przeobrażeń i zmian w sposobie myślenia społeczeństw. Zaprezentowane w autorskiej kolekcji rozwiązania są odzwierciedleniem postawy współczesnego projektanta, nieobojętnego na przyspieszenie cywilizacyjne i otwartego na nowe możliwości technologiczne.

Dojrzałe myślenie projektowe i „styl Fodera” osadzone na stabilnej podbudowie wartości ponadczasowych, pozwalają z ufnością spoglądać na trendy w modzie i przyszłość ubioru.

Kultura osobista i kultura projektowa Doktoranta - dizajnera myśli i wizerunku współczesnego mężczyzny, zasługują szacunek i uznanie.

Rozprawa doktorska zawierająca wyniki eksploracji obszarów badawczych została opracowana w satysfakcjonujący sposób, a empiryczne rezultaty poszukiwań konsekwentnie wizualizowane w dokumentacji przewodowej.

W poszanowaniu wymagań proceduralnych, należy uznać, że praca doktorska mgr Andrzeja Fodera w pełni odpowiada wymaganiom Ustawy z dnia 14.03.2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Niekwestionowane osiągnięcia zawodowe Doktoranta a także zaprezentowane w dokumentacji efekty działalności dydaktycznej oraz szeroko zakrojonej aktywności organizatorskiej i medialno - popularyzatorskiej w pełni uzasadniają nadanie mgr Andrzejowi Foderowi stopnia doktora w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki projektowe i taki wniosek przedstawiam Wysokiej Radzie Wydziału Tkaniny i Ubioru Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi.

Wrocław, 05 grudnia 2016r.

dr hab. Urszula Smaza - Galak, prof. ASP